

Приложение 2:

ПРОГРАМА
ЗА ОПАЗВАНЕ, УСТОЙЧИВО ПОЛЗВАНЕ И
ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ
ФУНКЦИИТЕ НА ПОЧВИТЕ
(2021 – 2028 г.)

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ВЪВЕДЕНИЕ	3
II. ЦЕЛИ И ПРИНЦИПИ НА ПРОГРАМАТА	5
III. ОСНОВАНИЕ И ПОДХОД ЗА ИЗРАБОТВАНЕ НА ПРОГРАМАТА	6
IV. КРАТКА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНА БЛАГОЕВГРАД В КОНТЕКСТА НА ПОУПВП	7
V. ПОЧВАТА КАТО ПРИРОДЕН КОМПОНЕНТ, ПОЧВООБРАЗУВАНЕ, РАЙОНИРАНЕ И ИЗТОЧНИЦИ НА УВРЕЖДАНЕ И НАЧИНИ ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ	10
1. Същност и значение на почвите.....	10
2. Фактори за образуването на почвите.	11
2.1. Абиотични фактори	11
2.2. Биотични фактори	11
2.3. Антропогенни фактори	12
4. Почвено-географско райониране.....	12
5. Анализ на въздействието на деградационните процеси върху почвите и тенденции на проявление.....	13
VI. АНАЛИЗ И СЪСТОЯНИЕ НА ПОЧВИТЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА БЛАГОЕВГРАД	18
1. Характеристика на основните почвени типове на територията на община Благоевград.....	18
2. Състоянието на почвите и проявление на деградационните процеси на територията на община Благоевград	22
3. Кратка обобщена оценка за състоянието на почвите на територията на РИОСВ Благоевград.....	30
VII. SWOT анализ	30
VIII. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ, УСТОЙЧИВО ПОЛЗВАНЕ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ ФУНКЦИИТЕ НА ПОЧВИТЕ . 33	
1. Генерална стратегическа цел:	35
2. Очаквани резултати:	35
3. Средства за постигане на целите:.....	36
ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ	37
IX. СИСТЕМА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ, КОНТРОЛ И ОТЧИТАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ПОЧВИТЕ	46
X. ИЗПОЛЗВАНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ	49

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Почвата, като компонент на околната среда, е неразривно свързана с опазване на водите, чистотата на въздуха, управление на отпадъците. Опазването на почвите е неразделна част от цялостната политика за опазване на околната среда в страната.

Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите на община Благоевград (ПОУПВФПОБ) за периода 2021 – 2028 г. е разработена в изпълнение на чл. 26 от Закона за почвите (ЗП). Тя е неразделна част от Програмата за опазване на околната среда на община Благоевград (ПООСОБ) за периода 2021-2028 г.

ПОУПВФПОБ обхваща всички дейности, които произтичат като задължение на общините в съответствие с нормативните документи – опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите.

ПОУПВФПОБ е разработена за период, който съвпада с периода на действие на Общинската програма за опазване на околната среда 2021-2028 г. и е в съответствие с периода на действие на Плана за интегрирано развитие на община Благоевград за периода 2021-2027 г.

Програмата подлежи на евентуална актуализация при всяка значима промяна на екологичното законодателство или в приоритетите на региона/общината във връзка с политиката по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите.

Обвързаност на ПОУПВФПОБ със стратегически документи от по-високо йерархично ниво:

При разработването на Програмата е взето под внимание основното действащото национално законодателство и програмни документи в областта на околната среда.

Разработената програма е в съответствие със следните ***стратегически документи:***

- Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите за период 2020-2030 г.;
- План за интегрирано развитие на община Благоевград за период 2021-2027 г.;
- Програмата за опазване на околната среда на община Благоевград за периода 2021-2028 г.

Програмата е разработена при следните ***ограничения:***

- Липса на Програмата за опазване на околната среда на община Благоевград за периода до 2021 г.
- Липса на Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на община Благоевград за периода до 2021 г.;
- Липса на методически указания и/или поднормативна рамка за изготвянето на общински програми за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите;
- Липса на регистър на площите с увредени почви.

Основното действащо **национално законодателство в областта на околната среда:**

- Законът за почвите (обн. ДВ. бр. 89 от 2007 г., последно изм. и доп. ДВ. бр.98 от 27 ноември 2018г.);
- Закон за опазване на земеделските земи (обн. ДВ. бр.35 от 24 април 1996г., изм. и доп. ДВ. бр.83 от 9 октомври 2018г.);
- Закон за опазване на околната среда (ЗООС) (обн. ДВ, бр.91/25.09.2002 г., посл. изм. ДВ. бр. ДВ. бр.54 от 16 юни 2020 г.);
- Закона за отговорността за предотвратяване и отстраняване на екологични щети (обн. ДВ бр.43/29.04.2008, посл. изм. и доп. ДВ бр.58/18.07.2017 г.);
- Закон за собствеността и ползването на земеделски земи – ЗСПЗЗ (Обн. ДВ. бр.17 от 1 Март 1991 г., посл. изм. ДВ. бр. доп. ДВ. бр. 79 от 8 септември 2020 г.);
- Закон за опазване на земеделските земи (1996, последно изм. и доп. ДВ. Бр. 83 от 9 октомври 2018г.);
- Закон за водите (Обн. ДВ. бр. 67 от 27.07. 1999 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 52 от 9 юни 2020 г.);
- Закон за управление на отпадъците (ЗУО) (Обн., ДВ, бр. 53 от 13.07.2012 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 81 от 15 октомври 2019 г.);
- Закон за подземните богатства (Обн. ДВ. бр.23 от 12 Март 1999 г., последно изм. и доп. доп. ДВ. бр. 79 от 8 септември 2020 г.);
- Законът за горите (ЗГ) (ДВ бр.19/2011, посл. изм. ДВ. бр. 79 от 8 септември 2020 г.).

При разработването на Програмата са взети под внимание основните принципи от следните **национални програмни документи:**

- Национална програма за развитие: България 2020 г.;
- Стратегически план за развитие на горския сектор 2014-2023 г.;
- Трети Национален План за Действие по изменение на климата (2013 – 2020 г.);
- Национална стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012 – 2022 г.;
- Актуализираната и утвърдена Национална програма за действие за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването в България (2014-2020 г.);
- Национална стратегия за устойчиво развитие на земеделието в България (2014-2020 г.);
- Програмата от мерки за ограничаване и предотвратяване на замърсяването с нитрати от земеделски източници в уязвимите зони;
- Актуализиран Национален план за действие по управление на устойчивите органични замърсители (УОЗ) в България 2012-2020 г.;
- Планове за управление на риска от наводнения 2016-2021 г. и Планове за управление на речните басейни 2016-2021 г.

При разработването на Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2021 – 2028 г.) на община Благоевград, освен законовите изисквания, са взети предвид и редица европейски и национални стратегически документи, в т.ч.:

- Тематична стратегия по опазване на почвата (Thematic Soil Strategy) (COM (2006) 231).
- Предложение за Рамкова директива по почвите (Soil Framework Directive) (COM(2006) 232).
- Пътна карта за ефективно използване на ресурсите в Европа.

II. ЦЕЛИ И ПРИНЦИПИ НА ПРОГРАМАТА

Основната цел на *Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите* на територията на общината е да се постигне максимална ефективност при опазване на почвените ресурси, тяхното устойчиво ползване, както и

прилагането на добри практики за предотвратяване увреждането на почвите и възстановяване на същите.

Опазването, ползването и възстановяването на почвите се основават на следните **принципи**:

- екосистемен и интегриран подход;
- устойчиво ползване на почвите;
- превантивен контрол за предотвратяване или ограничаване увреждането на почвите и на техните функции;
- прилагане на добри практики при ползването на почвите;
- замърсителят плаща за причинените вреди;
- информираност на обществеността за екологичните и икономическите ползи от опазването на почвите от увреждане и мерките за опазването им.

Основни **критерии** залегнали при определяне на приоритетите в Програмата са:

- Устойчиво ползване на почвите като природен ресурс.
- Опазване и подобряване на почвеното плодородие.
- Намаляване на вредните последствия върху почвите, предизвикани от природни процеси и явления, и антропогенни фактори.
- Предотвратяване и намаляване на риска за човешкото здраве и опазване на другите компоненти на околната среда.
- Спазване на принципите за устойчиво развитие, включително принципите на биологичното земеделие.
- Възстановяване на нарушените функции на почвите.
- Задължения, поети от държавата по международни актове, отнасящи се до почвите.

III. ОСНОВАНИЕ И ПОДХОД ЗА ИЗРАБОТВАНЕ НА ПРОГРАМАТА

На този етап в страната няма приета цялостна стратегия по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на увредените почви. Ето защо наличието на Програмата е едно ефективно средство за практическо приложение на политиката по почвите, тъй като дефинира конкретни цели, приоритети и мерки за тяхното опазване, а именно: подобряване на административния капацитет, устойчиво ползване и възстановяване на почвите; предотвратяване възникване на деградационни процеси, възстановяване и съхраняване функциите на почвите; устойчиво управление на

почвите като природен ресурс и екологосъобразно земеползване; ангажиране на обществеността в процесите по управление, устойчиво ползване и опазване на почвите

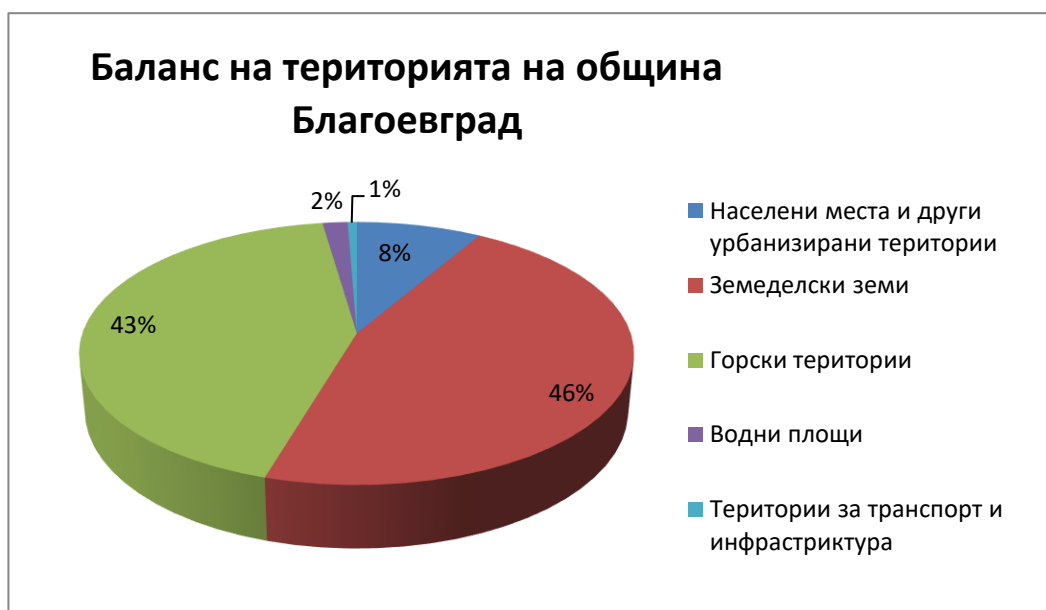
Успешното ѝ изпълнение ще доведе до минимизиране и където е възможно, предотвратяване на вредното въздействие на деградационните процеси върху почвите, възстановяване на увредените и нарушени почви и тяхното устойчиво управление на територията а общината.

В съответствие със Закона за почвите и Националната програма, общинската програма е рамката за местната власт при разработване на политика за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на областно и общинско ниво.

Програмата може да е и в помощ при изготвяне на проекти, финансирани от национални и европейски фондове, чиято главна задача е опазването и устойчиво ползване на почвите.

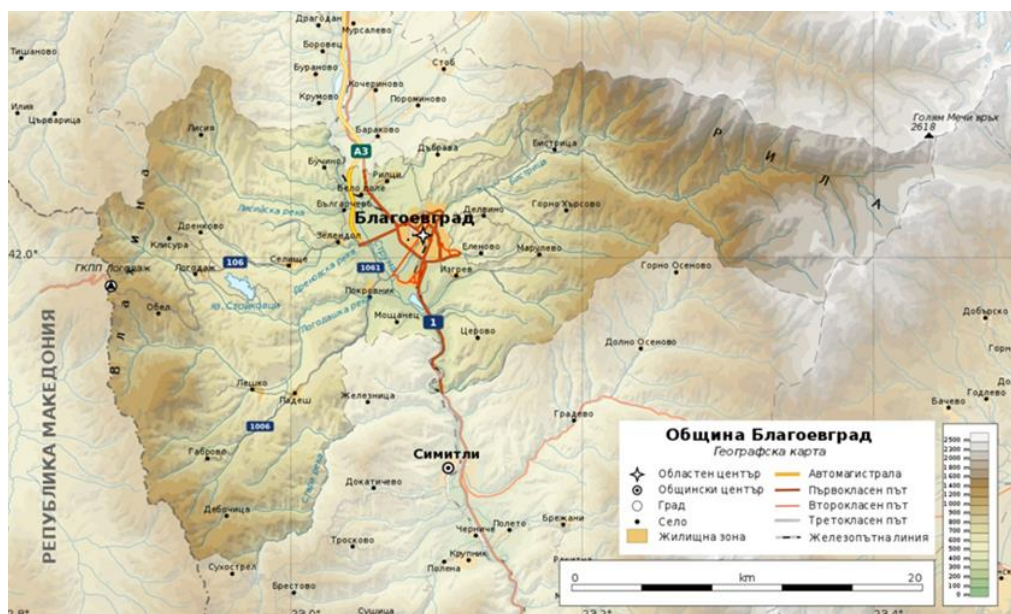
IV. КРАТКА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНА БЛАГОЕВГРАД В КОНТЕКСТА НА ПОУПВП

Общинската програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите обхваща територията на община Благоевград, която е с обща площ 621 000 дка, като 285 961 дка земеделски земи (178 861 дка пасища, мери и 107 100 дка обработваеми земи, като реално се обработват 65% или 69 615 дка), горски територии – 271 788 дка, водни площи – 6 615 дка, територии за транспорт и инфраструктура – 2 388 дка.)

Фигура 1 - Баланс на видовете територии на община Благоевград

Община Благоевград е разположена в Югозападна България, Намира се в най-северозападната част на област Благоевград. Съставена е от 26 населени места.

Фигура 2 - Карта на община Благоевград

Общинският център Благоевград се намира в долината на река Струма, на 360 м надморска височина в непосредствена близост до югозападните склонове на Рила, на главен път Е-79, на 100 км южно от София. Градът отстои на 27 км от границата с Република Северна Македония, на 80 км от границата с Република Гърция и на 200 км от Солун. През града преминава река Благоевградска Бистрица.

В релефно отношение районът е изключително разнообразен, от равнинен до високопланински, като в преобладаващата си част е планински и котловинен. В рамките му се включват Благоевградската котловина и планините Влахина, Рила. Най-високата точка на региона е при Голям Мечи връх (2 617 м, Югозападна Рила). Осемдесет процента от територията ѝ попада в преходно-континенталната климатична област със силно влияние на топъл средиземноморски въздух, нахлуващ по долината на р. Струма, което предопределя сравнително високи средни температури през зимата (+3,4 °С). Останалите 20%, разположени на по-голяма надморска височина, имат типично планински климат.

Средногодишната температура в общината е +12,4 °С, а средната лятна +16,5 °С. Средногодишната сума на валежите е около 590 л/м², като обикновено максимумът им е през есента, а минимумът – през лятото.

Речната мрежа е гъста и се формира главно от малките притоци на р. Струма. Подземните води са общи за Благоевградската котловина и обхващат части от съседните общини – Невестино, Бобошево и Кочериново. При гр. Благоевград подземният отток се подхранва от р. Благоевградска Бистрица.

Основната водна артерия на района е река Струма, която е най-голямата в Югозападна България. Реките имат своя принос и рекреативно въздействие като естетически елемент от живописния ландшафт на региона. В рамките на региона са изградени множество, предимно малки язовири. Най-големият язовир в общината е язовир “Стойковци” с площ 1 300 дка.

Най-значимият от гледна точка на туризма воден ресурс са множеството минерални извори, концентрирани върху територията на община Благоевград. В рамките на общината има над 30 извора, като водата в различните извори е с различна степен на минерализация, температура и приложение. Понастоящем използването на минералните води е ограничено, особено в сравнение със съседни райони.

На територията на общината преобладават канелените горски почви, кафяви горски почви и планинско-ливадни почви.

Флората по територията на община Благоевград е представена от дървесна храстовидна растителност, пасища и ливади. Тя обхваща пояса на ксеротермните гори. Преобладават широколистни гори и смесени гори. От горите изобилстват дъб, цер, бук, бряст, габър, явор, осен. От иглолистните представители са бор и ела. От храстовите съобщества преобладават тези на смрадликата, дрян, глог, шипка, трън.

Различните природо-географски елементи като релеф, почвен състав, подпочвени и речни води създават чудесна предпоставка за отглеждане на орехи, сливи, череши, вишни, праскови. Добри са условия за развъждане на лоза. Специфичен характер на растителния свят дават видове от минали геологични епохи - терциерни и глациални реликти и видовете с ограничено разпространение - български и балкански ендемити. По теченията на реките са разпространени върба и топола. Тревната растителност е представена от садина, полевица, ливадина и др. Поради карстовия релеф на определени места в общината се създава предпоставка за наличие на средиземноморски тип растителност като бадем, космат дъб и т.н.

Фауната в община Благоевград е разнообразна, особено при птиците - по долината на Струма минава Аристотеловият миграционен път през, който зимата намират благоприятни условия за живот някои северни птици. Най-значимата за туризма защитена територия е Национален парк „Рила”, чиито югозападни части (7 177,7 ха) попадат в рамките на района. В рамките на парка и на територията на

общината е резерват Парангалица, който съхранява вековните естествени гори от смърч.

V. ПОЧВАТА КАТО ПРИРОДЕН КОМПОНЕНТ, ПОЧВООБРАЗУВАНЕ, РАЙОНИРАНЕ, ИЗТОЧНИЦИ НА УВРЕЖДАНЕ И НАЧИНИ ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ

1. Същност и значение на почвите

Почвата представлява сложна природна система изградена от минерални частици, органични вещества, вода, газове, макро- и микроорганизми. Минералните частици образуват основната маса на почвата, а органичните вещества съставляват 10-20% от химичния състав на почвата. Те са резултат от жизнената дейност на растителните и животински видове. Във почвата са разпространени във вид на торф /растителни остатъци/ и хумус /разложено органично вещество/. Хумусът заедно със съдържанието на вода и газове определя нейното плодородие. Съдържанието на хумус в някои почви може да достигне до 90% от общото съдържание на органичните вещества. Характерно е неговото бавно разлагане от микроорганизмите, което позволява натрупването му в значителни количества в почвата. Той е източник на хранителни вещества за растенията, тъй като при разлагането му се освобождава въглероден двуокис, нитрати, фосфати. Тези съединения са лесно усвоими от растенията. Хумусът, образуван в горния почвен слой се отнася от инфилтриращата в почвата вода в по-долните хоризонти. Чрез обработка на почвата, той заедно с разтворените химични вещества се изнася отново на повърхността.

Почвената покривка е особено важен компонент на природната среда. Образувана в продължение на милиони години, тя се явява огледало за състоянието на ландшафтите и в нея се отразяват и пречупват взаимовръзките между останалите компоненти на природната среда (скали, води, климат, растителност, дейност на човека). Без почвена покривка е невъзможно съществуването и вегетацията на естествената и културна растителност и природата ни би представлявала една голяма пустош. Почвената покривка е междинно спояващо звено между геолого-геоморфоложката основа, климатичните условия, динамиката на водата и вегетацията на растенията. Благодарение на своето плодородие почвената покривка се явява и много важен природен ресурс. Тя се явява средство и предмет на труда в селското стопанство. В резултат на дейността на човека плодородието на почвата може да променя (увеличава или намалява) или да се запазва.

Различават се три вида плодородие - естествено, потенциално и икономическо.

Първото е свързано с наличието на хумус и други хранителни вещества, образували се през дългия период на естествено развитие на почвите.

Потенциалното плодородие се свързва с възможностите за изкуствено увеличаване на хранителните вещества в почвата чрез добавяне на торове с естествен или изкуствен произход.

Икономическото плодородие се изразява чрез стойността на произведените земеделски продукти от единица площ върху даден вид почва.

2. Фактори за образуването на почвите.

2.1. Абиотични фактори

Абиотичните почвообразуващи фактори са скалната основа, релефа, климата, водите, растителността.

Почвообразуващата скала е материалът от който се образува почвата. Механичният, минералният и химичният състав на основната скала определят водните, физичните и химични свойства, както и хода на химичните процеси в почвата.

Климатът определя хоризонталното и вертикално разпространение на почвите. Той оказва влияние чрез климатичните елементи - температура на въздуха и валежите. Те от своя страна определят количеството на влага в почвата. Температурата на въздуха определя посоката и скоростта на физичните, химичните и физикохимични процеси в почвата. При по-висока температура процесите протичат с по-висока скорост и се увеличава дейността на почвените микроорганизми. Разлагането на органичните вещества и изветрянето на минералните частици протича при наличие на влага в почвата. Преовлажняването ѝ води до забавяне на тези процеси.

Релефът, като климатообразуващ фактор определя вертикалното разпределение на почвите, а чрез надморската си височина, наклона на склоновете, експозицията, определя разпространението на плитките и дълбоки почви. При по-големите наклони, валежните води отнасят изветрителната кора. Поради това по склоновете почвената покривка е тънка или почти липсва. Обратно - дълбоките почви се образуват в равнините, низините и котловините.

Водите са важен фактор за протичане на всички почвообразуващи процеси - изветряне и ерозия. Наличието им обуславя образуването на някои от почвените типове.

2.2. Биотични фактори

Биотичните фактори са растенията, микро- и макроорганизмите в почвата.

Растителността се явява главен източник на органични остатъци в почвата. В зависимост от характера и в почвата се натрупват различни по количество и химичен състав растителни остатъци. Те определят нейното плодородие. Горската растителност в България е повлияла за образуването на сивите горски почви, канелените горски почви и др. Тревистата растителност в сравнение с горската внася в почвата по-голямо количество органични вещества. Под нейно влияние са образувани едни от най-плодородните почви - черноземните, канелените, алувиално-ливадните и др., а блатната растителност определя образуването на смолниците. Растителността определя водния и топлинния режим на почвата, определя нейната структура и я предпазва от ерозия.

Микро- и макро организмите участват в минерализацията на органичното вещество в почвата и я обогатяват с хранителни вещества, необходими за развитие на растенията.

2.3. Антропогенни фактори

Стопанската дейност води до промяна на състава и свойствата на почвите, като подобрява, запазва или намалява тяхното плодородие. Освен това стопанската дейност води до замърсяване на почвите с тежки метали, деградирането им или намаляване на техните площи.

4. Почвено-географско райониране

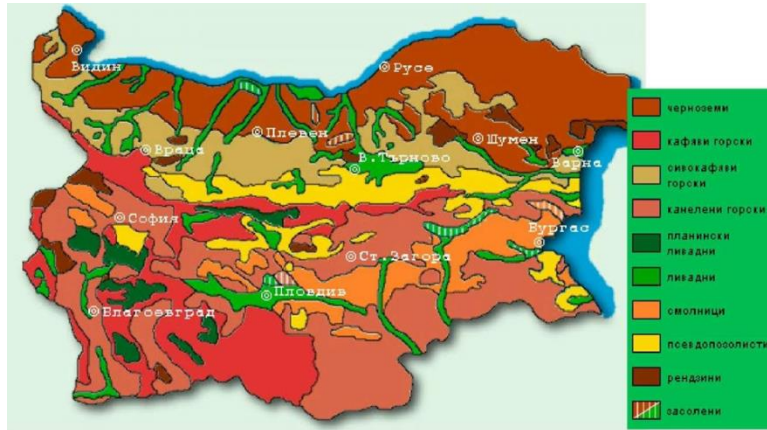
Територията на България се характеризира с голямо разнообразие на почвената покривка, поради влиянието в България на четири големи почвени провинции - Степна и лесостепна източноевропейска, Средиземноморска южноевропейска, Горско атлантическа западноевропейска и Влажна субтропична черноморска. Представена е от 15 почвени типа, в които се поделят 42 подтипа.

На територията на България се отделят три почвени зони:

Севернобългарска лесостепна почвена зона: обхваща Дунавската равнина и Предбалкана (до 600-700 м.н.в.) В посока от север на юг промяната на почвообразуващите скали, климата и растителната покривка обуславя и промяна на почвените типове и техните съчетания.

Южнобългарска ксеротермална почвена зона: обхваща територията на Южна България (до 700-800 м.н.в.). Поради по-разнообразния и по-топъл преходно-континентален климат и ксерофитна растителност са се формирали специфични почвени типове.

Планинска почвена зона: обхваща планинските районите (над 700-800 м.н.в.), покрити с широколистни и иглолистни гори, както и обширни пасища и ливади с различни вариации на планинския климат.

Фигура 3 - Карта на почвените типове в България

5. Анализ на въздействието на деградационните процеси върху почвите и тенденции на проявление

Почвите са приемник на всички вредни въздействия в околната среда и като такива създават потенциален риск за здравето на населението. Деградацията на почвата включва протичането на редица процеси, които водят до пълно или частично нарушаване на една или повече от нейните функции.

Основни процеси, които деградират (увреждат) почвите и насоки за тяхното ограничаване:

- **Ерозията** е физично явление, свързано с отделяне и пренасяне на почвени частици чрез вятър, дъждовни и поливни води при протичане на естествени процеси и/или въздействие на антропогенни фактори. Загубата на почвен материал оказва съществено влияние върху функциите на почвата. Степента на ерозия зависи от природните дадености, начинът на земеползване, обработката на почвата, несъобразена с нейните специфични характеристики, технологията да отглеждане на земеделските култури, прилагане на необосновани сеитбообръщения. Около 85 % от почвите в страната са засегнати от процеси на ерозия, а около 30 % от тях са подложени на ветрова ерозия. Негативното въздействие се дължи на намалената мощност на хумусния хоризонт и дълбочина на коренообитаемия слой, пониженото съдържание на органично вещество, количество на хранителните елементи и запаси на почвена влага, деградация на почвената структура, образуване на почвена кора; загуба на биоразнообразие; замърсяване на водните течения, поява на еутрофикация, акумулация на наноси в по-долу лежащите територии по склоновете. Проявата на ерозионните процеси до голяма степен зависи от релефа и интензивността на валежите. Ерозията бива водоплощна, ветрова и иригационна, като рискът от иригационна ерозия е нисък, тъй като засяга поливни земи с наклон над 6%.

- **Вкисляването** е естествено протичащ процес, чиято интензивност зависи от антропогенни фактори и води до увеличаване киселинността на почвите. Небалансираното използване на азотни торове е основният фактор за антропогенното почвено вкисляване в България. Киселите почви (генетично кисели и вкислени) не представляват значим проблем за България, с изключение на районите с точкови източници на въздействие (Девня, Обручище, Златица-Пирдоп, Враца) или почвите в райони със силно антропогенно влияние (Югозападна България). При проведените наблюдения в рамките на НСМОС през периода 2002 –2012 г. се очертава тенденция за задържане на процеса на вкисляване при обработваеми почви.

- **Засоляването** е процес, при който се увеличава съдържанието на водоразтворимите соли, с което се увеличава обемът на натрий и магнезий в почвите и се оказва негативно влияние на техните свойства, респективно на продуктивния им потенциал. Подобряването на засолените почви е свързано със значителни капиталовложения, тъй като е възможно да се постигне след дрениране на почвите, а също и с прилагането на други сложни агротехнически практики. Голяма част от засолените почви в България са под формата на петна (които не се обработват) в асоциация на почви с високо естествено плодородие. Процесите на засоляване и алкализирание не са характерни за югозападния регион. С цел намаляване засоляването на почвите върху засегнатите територии, се препоръчва дрениране и промиване за отстраняване на водоразтворимите соли. То трябва да се базира на детайлно изследване на степента и вида на засоляването, свойствата на почвата, както и климатичните особености. Друга препоръка е прилагането на химични мелиорации (вносяне на гипс, фосфогипс и др.) върху засолените почви. Предвид, че този деградационен процес се наблюдава на ограничени територии с близки минерализирани подземни води или е вторично проявен при неправилно торене и напояване, той не представлява значим проблем за българските почви.

- **Уплътняването** е физически процес на частично разрушаване на почвената структура и увеличаване на плътността, при което намалява водопропускливостта, увеличава се твърдостта, нарушава се почвената структура и се променя строежът на почвения профил. Основно се наблюдава при неправилно използване на селскостопански машини при неподходящи условия. Обработваемите земи са засегнати от уплътняване както на горния слой, така и на плодородния слой. Уплътняването на почвата води и до намаляване потенциала на повърхностния отток, с което се повишава интензивността на водно-ерозионните процеси и рискът от наводнения.

- **Намаляване на почвеното органично вещество (дехумификация)**, което е сложна система от хумусни вещества, белтъци, въглеродороди, восъци, смоли и други компоненти при обработваемите земи, е между 10% и 40% за по-голямата част от почвите, но в отделните случаи може да намалее и повече. Причина за дехумификацията е и широко прилаганото в България изгаряне на стърнищата, което освен до загуба на почвено плодородие, води и до загуба на биологично разнообразие. Въпреки липсата на системни наблюдения има данни за трайна тенденция към намаляване на запасите на почвено органично вещество в обработваемите земи.

- **Замърсяването** е процес на натрупване на вредни вещества в почвите от естествен и/или антропогенен източник, чиито свойства и концентрации

причиняват нарушаване на техните функции независимо дали се превишават действащите в страната норми. Основен източник на замърсяване на земите в урбанизираните територии е *транспортът*. Известно е още замърсяването на почвите от неправилната употреба на *минерални торове*. Липсата на естествен механизъм за превръщането на нитрати в безвредни съединения прави проблема особено опасен. Постъпващите в организмите свободни нитрати се превръщат в нитрити. *Нитритите* могат да се свържат с хемоглобина в кръвта, което лишава животните и човека от достатъчно кислород. Други големи замърсители на почвата са *пестицидите*. Те са химически средства за защита от вредители: насекоми, гризачи, паразитни гъби и плевелни растения. Употребата им води до рязко увеличаване на добивите от обработените с тях култури поради бързото унищожаване на вредители. Пестицидите трудно се разграждат по биологичен път и концентрацията им се увеличава многократно по дължината на хранителните вериги. Ако количеството на пестицида е било безвредно при първоначалното му прилагане, то след време при навлизане в последното звено на хранителната верига то може да се окаже смъртоносно. Пестицидите се натрупват в човешкото тяло, причинявайки тежки увреждания в различни органи. В почвата могат да попаднат и *тежки метали* (мед, олово, хром, манган и др.) в резултат от напояване със замърсени промишлени води или от промишлено замърсен въздух. Тежките метали са особено опасни, защото са устойчиви. Те причиняват болести, които засягат почти всички човешки органи. Факт е и замърсяването с на почвите с *радионуклиди*, което е свързано главно с прилагания в миналото *in situ* метод за екстракция на уран чрез сондажи и използване на сярна киселина като разтворител. Урановите находища в страната са разпределени в няколко зони: Балканска, Средногорска, Родопска и Тракийска.

Фигура 4 - Схема на местоположение на урановите находища в България

Регистрирани са ограничени локални замърсявания на почвата с *нефтепродукти*, предимно като разливи около бензиностанции, но техните площадки са запечатани и не представляват опасност за компонентите на околната среда. Друг замърсител са

битовите и строителните отпадъци, които при неправилно управление оказват вредни въздействия върху околната среда, включително и почвите. По-голямата част от битовите отпадъци от домакинствата и други организации са биоразградими отпадъци. Продължава политиката на страната по изграждане на инфраструктурата по управление на биоотпадъците. Поставен е основен акцент върху изграждането на системи за разделно събиране на тези отпадъци и тяхното рециклиране в компост. Използването на утайки от пречиствателни станции за обогатяване на почвите е регламентирано в Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието, (изм. ДВ. бр.55 от 7 юли 2017г.). Целта е опазването на земите и почвите от замърсяване, а чрез получения органичен продукт, внесен при спазени количества и санитарни норми - повишаване на съдържанието на хумус в почвите. Освен със Закона за управление на отпадъците, Наредбата е обвързана и със Закона за опазване на земеделските земи, като се допуска използването на утайки в земеделието само при определени условия.

- **Почвеното запечатване** е трайно покриване на почвените повърхности с непропусклив материал поради застрояване и/или изграждане на инфраструктура. Ограничаването на запечатването на почвата основно може да се постигне чрез намаляване на темповете, с които неизползваните площи, земеделските земи и природните зони се превръщат в населени райони. Решаването на проблема със запечатване на почвата означава решаване на проблема с усвояването на земя. Целта обаче не е да се възпре икономическото развитие или настоящото земеползване да се замрази. По-скоро става дума за постигане на ефективно и устойчиво използване на природните ресурси, за които почвата е основна съставна част. В случаите, определени като най-добри практики, качеството на почвата е важно съображение за всеки проект, свързан с усвояването на земя. Когато използването е неизбежно, то би трябвало да се насочва към почви с по-ниско качество.

- **Свлачищата** са природно явление, при което се нарушава устойчивостта на големи земни маси и се създават предпоставки за придвижването им. Причините за възникването на свлачища са свързани със силно пресечения релеф и други специфични геоложки дадености в определени райони. Свлачищните процеси нямат внезапен характер и е възможно да бъдат регулирани с технически средства. Във времето те имат периоди на затихване и усилване. След активизирането на свлачището може да се стигне до възникване на бедствена ситуация. Най-много от тях, 73 на брой, са новопроявените в района на Южна България, регистрирани от Геозащита – Перник. Причини за проявлението на свлачищата са обезлесяване на

големи територии, непочистени корита на реките, обилни валежи и наводнения, презастрояване. Поради липса на достатъчно средства, мерките, свързани с превенция, не се прилагат в пълен размер, поради което разходите по възстановяването са значително повече. Тенденцията е броят на свлачищата да нараства.

- **Загубата на биоразнообразие** е друг процес, който се свързва също с увреждането на почвите и с промените в ландшафта, който води до загуба на естествената среда на обитаване на редица биологични видове. Изгарянето на стърнищата унищожават флората и нарушава почвеното равновесие, с което причинява значително намаляване на почвеното плодородие. Загубата на биоразнообразие може да бъде ограничена чрез намаляване на интензитета на процесите на деградация на почвите и земите, промените в ландшафта, които водят до загуба на естествената среда на обитаване на биологичните видове, и изгарянето на стърнищата.

- **Засушаването** е основен процес и проблем, който влияе върху състава и функциите на почвите. В доклада на Национален институт по метеорология и хидрология към Българска Академия на Науките „Сушата в България“, София 2011 г. под редакцията на проф. дфн В. Александров (по-нататък докладът) е направено пространствено разпределение на районите в България, уязвими към засушаване. В страната все още не е разработена единна методика за тяхното изучаване поради сложността на явлениято и многостранността на неговото проявление и въздействие. Обикновено се различават четири-пет типа засушаване: почвено, атмосферно, почвено-атмосферно, хидрологично и социално-икономическо.

Ограничаването и преодоляването на деградационните процеси в земеделските земи

Начинът за ограничаване и преодоляване на деградационните процеси в земеделските земи се осъществява чрез прилагане на добри земеделски практики, включващи комплекс от мерки с почвозащитно и оттокорегулиращо действие за интегрирано опазване на почвите и водите, специфично за дадени почвено-климатични и топографски условия, с цел:

- осигуряване на защитна покривка на почвената повърхност от растителност или растителни остатъци в периодите с висока ерозионност в резултат от валежите и вятъра;
- повишаване на инфилтрационната способност на почвата;

- поддържане и възстановяване на почвата;
- повишаване на запасите от почвено органично вещество;
- използване на машини и технологии за почвообработки с минимален натиск върху почвената повърхност.

Ограничаването и преодоляването на деградационните процеси в горските земи

Увреждането на почвите в горските земи и влошаването на свойствата им, а оттам и на продуктивния потенциал, най-значително влияние оказват ерозионните процеси и измененията на свойствата на почвата, настъпващи в резултат на горски пожари.

Пожарите, в резултат на които горската растителност е унищожена напълно или се поврежда в различна степен, водят до загуби на органично вещество, разрушаване на структурата и последваща ерозия.

Антропогенното въздействие може да предизвика или усилва процесите на увреждане на почвата. Това въздействие се получава в резултат на:

- Неподходящи обработки на горските почви, ерозионни процеси и липса на мероприятия за борба с ерозията, загуба на хранителни вещества, замърсяване на почвите;
- Отстраняване на естествената растителност – превръщане на горските земи в обработваеми земеделски земи;
- Прекомерно ползване на дървесина за огрев и като строителен материал.

Увреждането на почвата настъпва в резултат на частичното или пълно унищожаване на дървесната растителност, мъртвата горска постилка и тревната растителност. Това води до изменение на процентното съдържание на фракции на макроагрегатния и механичния състав на почвата.

VI. АНАЛИЗ И СЪСТОЯНИЕ НА ПОЧВИТЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА БЛАГОЕВГРАД

1. Характеристика на основните почвени типове на територията на община Благоевград

Територията на община Благоевград се характеризира с голямо разнообразие на почвената покривка. Пространствените съчетания на релеф, климат и растителност имат първостепенно значение за хоризонталното и вертикално разположение на съществуващите почвени типове.

Формирането и разпространението на почвените различия се определя от спецификата на физико-географските условия и сложните съчетания между тях.

В почвено-географско отношение почвите в района принадлежат към Южнобългарската подзона на канелените горски почви, която е част от Южнобългарската ксеротермална зона.

Почвените типове се разделят на зонални и азонални.

От зоналните почвени типове, на територията на община Благоевград преобладават **канелените горски, кафявите горски почви и техни подтипа**, а от азоналните **алувиалните и алувиално-ливадните почви**.

Фигура 5 - Почвената покривка в района на Благоевград
(Почвена карта на България М 1:400 000, 1968 г.)

Зоналните типове почви са представени от:

Канелените горски почви заемат най-голяма площ от територията на страната.

Те съдържат от 1 до 5% хумус, а мощността на хумусния хоризонт достига 35 см.

Разпространени са в ниските, хълмистите и предпланинските райони, както и в подножието на почти всички планини в Югозападна България, като достигат 700-800 m надморска височина.

Естествената растителност, под която в миналото са се образували канелените горски почви, е била представена от сравнително редки и сухи горски масиви, съставени от широколистни дървесни видове храстовидни формации, редуващи се с безлесни пространства.

Почвообразуващите скали, върху които са образувани канелените горски почви, са твърде разнообразни, но могат да се обединят в две групи: изветрели материали от риолити, гранодиорити, гранити, диабази, андезити, габро, варошици и наноси от плиоценска и староквартерна възраст. Релефът също е твърде разнообразен: равнинен, вълнообразен, хълмист и полупланински.

Излужените канелени горски почви са преобладаваща част на територията на общината. При излужените канелени горски почви релефът е предимно равнинен и подходящ за обработване. Те са образувани върху плиоценски и староквартерни наноси.

Характеризират се с мощност на почвения профил 75-120 см., мощност на хумусния хоризонт до 35 см. По механичен състав са по-глинести от типичните канелени почви, но са с по-малко съдържание на хумус 2-3%. Имат рязка диференциация между хумусния и илувиалния хоризонти. Хумусният е с мощност 25–40 см, има канелен цвят и сбит до плътен строеж. Илувиалният хоризонт е мощен до 70–80 см, глинест, уплътнен, червеникаво-кафяв. Карбонатите са измити на дълбочина 80–100 см и реакцията на почвата е слабо кисела. Съдържанието на хумус в орницата е около 2 % и почвите са слабо запасени с азот и фосфор, и добре с калий.

Физичните свойства на тези почви са неблагоприятни — слаба водопропускливост, при навлажняване набъбват, а при изсъхване се спичат, при обработка се къртят на твърди буци. Естественото им плодородие е слабо, но могат да се получават задоволителни добиви при добра агротехника. Тези почви са подходящи за отглеждане на полски култури, лозя, тютюн и трайни насаждения.

Кафяви горски почви са най - широко разпространени в планинските райони. Образувани са върху леко-песъчливо глинест елувий, делувий или пролувий, при влажен климат и широкото участие на широколистни /букови/, иглолистни и смесени гори. Отличават се с малка мощност на почвения хоризонт 40-80 см. Имат кафяв до червеникав цвят и малка мощност на профила от 40-80 см. и тънък хумосен хоризонт. Хумосът е 3-9 %. Имат рохкав строеж и триховидна структура. Използват се в

ограничени размери. Подходящи са за отглеждане на касис, къпини, малини, картофи и др.

Тъмнокфяви и тъмноцветни горски почви са разпространени в планините на височина 1600-2300 м, до горната граница на гората. Имат дебел торфенистохумусен хоризонт. Съдържат 4-26 % хумус. Този хумос обаче е груб и не осигурява високо плодородие. Имат най-мощен профил сред планинските почви 80-120 см. Няма пряко значение за аграрното стопанство, защото не се обработват, но са добри акумулатори на вода и регулират водния режим.

Каменливи почви са почви, пълни с камъни с различни размери, които нямат достатъчно пропускливост, не задържат вода и не са подходящи за земеделие.

Ерозираните почви са резултат от процес на механично разрушаване и отнасяне на почвата под влияние на вода или вятър. Ето защо, различаваме водна ерозия на почвата и ветрова ерозия на почвата.

Почвената ерозия е сериозен проблем, поради което повсеместно се води *борба с почвената ерозия*, както на селскостопанския поземлен фонд, така и на горския.

Азоналните горски почви, които не се подчиняват на хоризонтално и вертикално разпределение са представени от:

Алувиалните и алувиално-ливадните почви са плодородни почви, които се образуват по поречията на големи реки върху неспоени чакълесто-песъчливи алувиални наноси, при различен климат и създават благоприятни условия за растежа и развитието на ливадната растителност и за протичане на ливаден почвообразователен процес, един от най-важните фактори за образуването на алувиално-ливадните почви.

Строежът на профила на алувиално-ливадните почви много зависи и от характера на речните легла, топографията на заливните и надзаливни речни тераси. Имат само един тънък повърхностен хоризонт – по-тъмен, до 10 см., след което има само слоеве, различаващи се по вида на фракцията. Характеризират се с дебел хумусен хоризонт, като ежегодно се натрупват минерални вещества в почвените хоризонти. Те са със сиво-жълт цвят и са много плодородни (зеленчуци, ориз, коноп и други). Основните дейности за повишаване на плодородието им, освен торене, са насочени към предпазването им от заливане, заблацияване и засоляване.

Делувиални и делувиално-ливадни почви са силно скелетни, не са подходящи за земеделие и е най-добре да се залесяват. Делувиалните почви от средната част на конуса, които заемат и най-голяма площ от тези почви, които са по-слабо скелетни и с дълбоки подпочвени води. Подборът на културите трябва да става съобразно с климатичните условия. При част от почвите в най-долния сектор на конуса

подпочвените води могат да бъдат по-близко до повърхността. Тези почви може да се използват за отглеждане на фуражни култури или като ливади.

Песъчливи, песъчливо-глинести и тежко песъчливо-глинести почви са с преобладаващ пясък. Структурта на тези почви, предвид високата си порьозност и ниска агрегация не задържа вода, което прави количеството на органичните вещества ниско. Този тип почва е бедна и не е подходяща за сеитба в нея. В зависимост от съдържанието на физична глина почвите могат да се подразделят на следните по-важни групи: песъчливи почви – с 0-10% физична глина; глинесто-песъчливи почви – с 10-20% физична глина; тежко песъчливо-глинести почви – с 20-60% физична глина; глинести почви – с над 60% физична глина.

2. Състоянието на почвите и проявление на деградиционните процеси на територията на община Благоевград

За територията на община Благоевград, оторизираната организация - РИОСВ Благоевград, контролира и следи ситуацията и предприема мерки за опазване на почвата.

Състоянието на почвата включва извършване на проверки за запазване, подобряване на структурата и плодородието на почвата. Освен всичко друго, защитата на почвата включва дейности на засилен контрол, относно:

- съхранение и употреба на препарати за растителна защита;
- опазване на почвата от водна и ветрова ерозия;
- контрол за опазване на хумуса от разхищение;
- рекултивиране на нарушени терени.

Въз основа на установената ситуация, РИОСВ- Благоевград изисква вземането на мерки за ограничаване на замърсяването на почвата, сред които в зависимост от вида на почвата, могат да бъдат:

- използването на биоторове за спиране на по-нататъшното разграждане и повишаване плодородността на почвата;
- насърчаване използването на пестициди (хербициди, почвени инсектициди), които не оказват отрицателно въздействие върху почвата;
- въвеждане на биологично земеделие.

Ерозия за почвите

Наблюдението за интензитета и размера на площите, подложени на ветрова и водна ерозия се извършва от Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС) към МОСВ на база ГИС модели.

Според информацията предоставена от ИАОС на РИОСВ Благоевград за район Горна Струма към който спада община Благоевград

Плоскостната водна ерозия, по данни за 2018 г.:

- териториите със силна податливост на плоскостна водна ерозия са 19910.8 ха или 3,8 % (площта в проценти е съпоставена с общата площ на област Благоевград, която е 644 900 ха);
- територии със много силна податливост на плоскостна водна ерозия са 13 014.1 ха или 2.01 %.

Интензивността на плоскостна водна ерозия по видове територии е:

- общо земеделски земи 165 402 ха или 7.4 %, от които:
 - ниви 76 619.1 ха или 1,5 %;
 - трайни насаждения 6 907.4 ха или 3,7 %;
 - пасища 33 153.5 ха или 1,0 %;
 - други земеделски земи 48 722,3 ха или 7,4 %.
- горски територии 77 623.0 ха или 0,04 %.

Ветрова ерозия, по данни за 2017 г.

Действителния риск от ветрова ерозия по данни за област Благоевград, поради липса на конкретни данни за община Благоевград са: съответно:

- без риск/неидентифицирани площи 637 709.4 ха
- слаб риск 31 092.7 ха

Понастоящем за територията на община Благоевград се прилагат някои мерки за защита от ерозия и опазване на земите от замърсяване, които обхващат следните дейности:

- на територията на ДГС се извършват залесителни мероприятия с цел бързото възстановяване на ландшафта и овладяване на ерозионните процеси.
- почистване на локални (незаконни) сметища (струпуване на всякакъв вид отпадък, най-вече битови и строителни) около население места.
- рекултивация на нарушени терени и стари общински депа;
- изграждане на подпорни стени покрай пътищата, които да предотвратят свличането на земни маси и ерозирането на почвата по стръмните склонове.

Замърсявания

- *Замърсяване с тежки метали и металоиди*

РИОСВ Благоевград проследява дифузното замърсяване. Наблюдаваните показатели са мед, цинк, олово, кадмий, никел, хром, кобалт, арсен, живак, общ азот,

общ фосфор, органичен въгледород, активна реакция на почвата (рН), нитратен азот, общ въгледород, устойчиви органични замърсители, обемна плътност, влагосъдържание, специфична електропроводимост и гранулометричен състав. През пет години се прави обследване от всички пунктове. В останалото време от редуциран брой пунктове, съгласно утвърдени програми за почвен мониторинг от изпълнителния директор на Изпълнителна агенция по околна среда. За 2020 г. на територията на община Благоевград редуцирано са обследвани извадки от три бр. постоянни пунктове - № 34 с.Габрово, № 35 с. Дренково и № 52 с. Делвино за които в Годишния доклад за състоянието на околната среда за 2020 г. няма сведения за налично замърсяване.

- *Замърсяване с продукти на растителна защита (пестициди)*

По данни на РИОСВ Благоевград, за територията на община Благоевград няма регистрирани случаи на замърсявания на площи в резултат употреба на разрешени пестициди. От проведения мониторинг за 2020 г. в утвърдените пунктове от НСМОС по широк набор от показатели се следи и за съдържанието на полициклични ароматни въгледороди, полихлорирани бифенили и органохлори пестициди. Резултатите от изпитванията на образци показват, че няма наднормено съдържание.

На територията на общината няма налични складове за съхраняване на препарати за растителна защита (ПРЗ). На територията на гр. Благоевград, кв. Грамада има площадка за събиране, третиране и постоянно съхраняване на негодни за употреба пестициди в контейнери „Б-Б-куб“ с налично количество на ПРЗ – 48000 кг (литър).

Според Годишният доклад за състоянието на околната среда за 2020 г. няма констатации на площадката с Б-Б кубовете да има наличие на аварийно състояние с реална опасност за живота и здравето на хората и риск за околната среда.

- *Замърсяване с нефтопродукти*

От внедряването на почвен мониторинг в постоянни пунктове на територията на общината през 2004 г. и по-късно при въвеждането на Националната система на почвен мониторинг през 2009 г. като част от Националната система за мониторинг на околната среда до момента, няма случаи на превишения на нормите за устойчиви органични замърсители и нефтопродукти. Наличните резултати, включително и за 2020 г., показват стойности под определените фонове стойности или близки до тях, съгласно Наредба № 3/01.08.2008 г. за нормите на допустимо съдържание на вредни вещества в почвите.

- *Замърсяване с радионуклиди*

То е свързано главно с прилагания в миналото *in situ* метод за екстракция на уран чрез сондажи и използване на сярна киселина като разтворител. В

Благоевградския регион в миналото са функционирали голям брой уранови находища. След прекратяването на уранодобива и уранопреработката в тези обекти са изпълнени редица дейности по биологична рекултивация и не представляват опасност за околната среда.

- *Замърсяване с отпадъци*

Към настоящия момент община Благоевград има изградена Компостираща инсталация, която след избор на оператор ще започне да функционира. В процес на изграждане е и Аеробна инсталация за преработка на биоотпадъци, в резултат на което ще се намали използването на природни ресурси чрез оползотворените на отпадъците, намалени ще са и емисиите на парникови газове.

Нерегламентираното изхвърляне на отпадъци също е проблем. На територията на община Благоевград са открити 18 нерегламентирано замърсени терена, които се наблюдават и периодично почистват.

Нарушаване от добивна промишленост

Към 2020 г. на територията на община Благоевград по данни от РИОСВ Благоевград има пет броя действащи концесии за добив на подземни богатства за инертни строителни материали. Редът и начинът за рекултивация на нарушените терени от тази дейност е определен в Закона за подземните богатства.

Засоляване и вкисляване

Засоляването на почвите не е характерно за Югозападна България.

Вкисляването на почвите се проявява в процеса на изветряване на първичните минерали и е свързано с хидратацията им и излужването на освободените от състава на кристалните решетки алкалоземни и алкални катиони. Установено е, че токсичният ефект на киселите почви спрямо растенията се дължи на високи концентрации на лесно подвижни обменни алуминий, водород, манган и на йоните на някои тежки метали, които увеличават подвижността си в кисели условия в почвата.

На територията на община Благоевград няма наблюдавани от РИОСВ - Благоевград пунктове за вредна за растенията почвена киселинност. Тъй като почвите в Югозападна България са със силно антропогенно влияние, необходимо е да се съблюдават методите за отстраняване на вредната киселинност в почвата и да се ограничи токсичният ефект на киселите почви спрямо културните растения, както следва:

- *Агротехнологични методи*: Избор на устойчиви видове и сортове културни растения в сеитбообръщението; Регулиране на водно-физичните свойства на почвата; Балансирано минерално хранене и Органично горене и зелено

торене.

- Агрохимични методи: Варуване на почви с вредна киселинност; Фосфоритуване; Силитиказиране и Гипсуване.
- Химични мелиоранти за варуване на кисели почви: Твърди варокови скали и доломити; Креда; Печена и гасена вар; Варова пепелина; Шлаки от металургични производства и Сатурачна вар.

Уплътняване

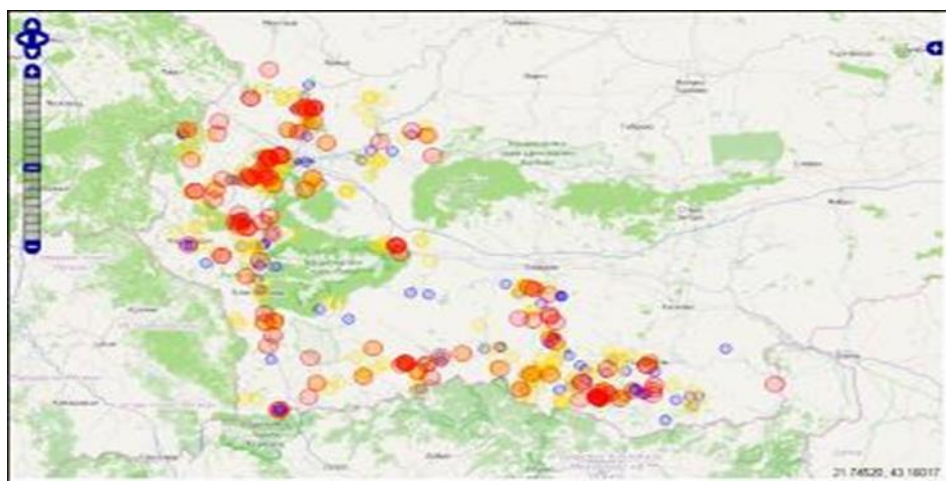
В страната няма мониторингови данни по отношение уплътняването на почвите. Според експертни оценки се приема, че около 506 000 ха (4.5 %) от почвите в страната са засегнати от този деградационен процес. Няма тенденция за увеличаване на площите с уплътнени почви.

Необходимо е прилагането на добри земеделски практики за поддържане и възстановяване на структурата на почвата като например използване на машини и приспособления за почвообработка с намален натиск, а също и прилагане на интензивни мерки за опазване на почвата от ерозия и деградация на почвеното органично вещество

Намаляване на почвеното органично вещество (дехумификация)

На територията на страната няма системни наблюдения, но има данни за трайна тенденция към намаляване на запасите на почвено органично вещество в обработваемите земи.

Свлачища

Фигура 6 - Картохема на свлачищата в най-уязвимите райони от страната.

Наблюдението, картирането и поддържането на регистър на свлачищата на територията на област Благоевград, в това число и за община Благоевград се извършва от държавно дружество „Геозащита“ ЕООД, гр. Перник. Към 2020 г. на територията на

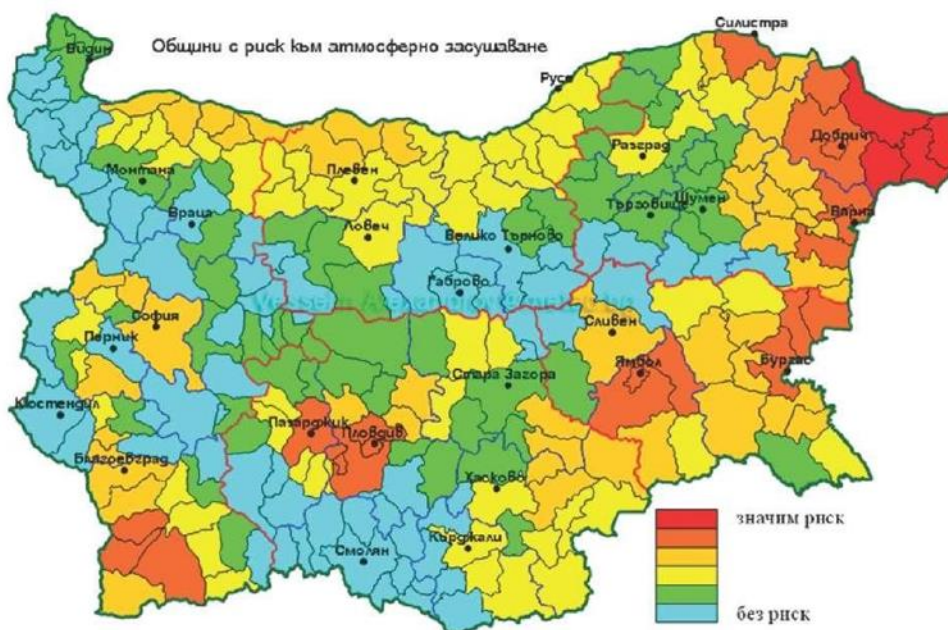
община Благоевград са регистрирани 12 бр. свлачища с обща площ 10.83 дка, от които 4 бр. са стабилизирани, а 8 бр. са в потенциално състояние. През 2020 г. няма нововъзникнали свлачища. Няма и данни за картотекиране на територии, при които се наблюдават процеси на водна ерозия. През 2020 г. на територията на община Благоевград са извършени два броя инженерно-геоложки огледа:

✓ Благоевград, ул. „Липа” и ул. „Егея” в кв. 141, с И№ BLG 03.04279-08 – 0,05 дка. Свлачището се намира в потенциално състояние. Не се констатира разширение на регистрираните при предишни огледи свлачищни деформации.

✓ Пътен участък от общински път BLG 3064/III-1006, Падеш-Габрово-Дебочица, землище с. Дебочица, м.„Къосевци” с И№ BLG 03.20328-01 – 4,8 дка. Свлачището се намира в потенциално състояние. Не се констатира разширение на регистрираните при предишни огледи деформации в участъка. На този етап процесът е затихнал.

Засушаване

Според пространственото разпределение община Благоевград попада в район с много нисък риск към атмосферно засушаване

Фигура 7 - Карта на общините в България с риск към атмосферно засушаване

Горски фонд

Горските територии включват площта на Държавния горски фонд и Общински горски фонд и заемат 261 590 дка или 42,2 % (при средно за страната 33,6%)

Горският фонд на територията на община Благоевград се разпределя както следва:

- Държавна собственост – 226 190 дка
- Частна собственост - 12 730 дка
- Общинска собственост - 22 450 дка
- Други юридически лица - 220 дка

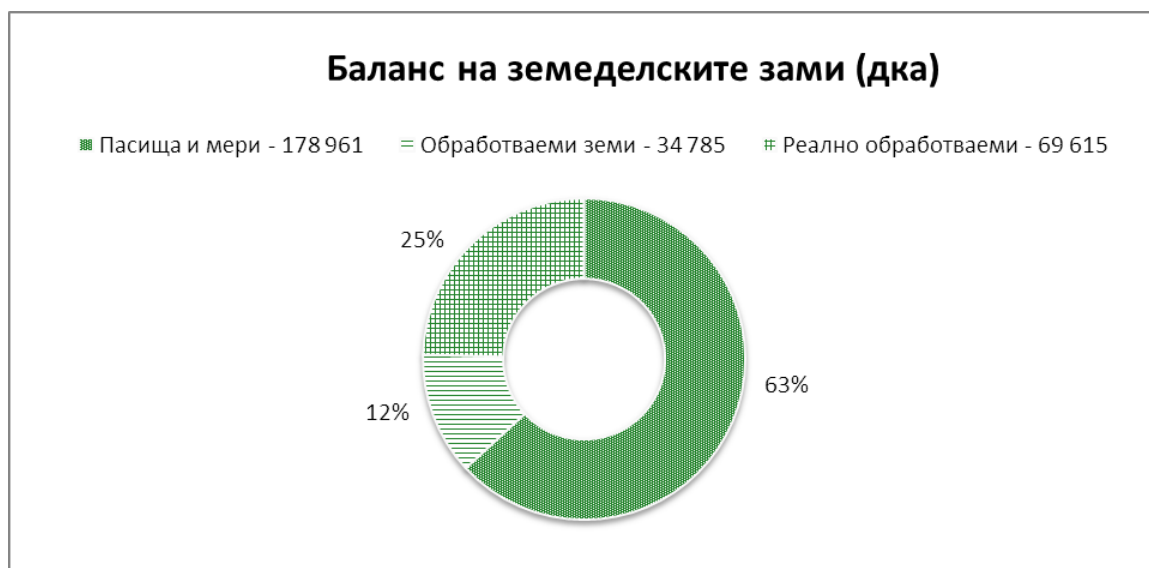
Горите заемат над 42,2 % от територията на общината.

За деградацията на почвите в горските земи, влошаване на свойствата, а оттам и на продуктивния потенциал, най-значително влияние оказват ерозионните процеси и горските пожари. Антропогенното въздействие може да предизвика или усилва процеса на деградация на почвата. То може да е в резултат на неподходящи обработки на горските почви, ерозионни процеси и липса на мероприятия за борба с ерозията, загуба на хранителни вещества, замърсяване на почвите; отстраняване на естествената растителност – превръщане на горските земи в обработваеми земеделски земи и прекомерно ползване на дървесина за отопление, строителен материал

Насоките за ограничаване на деградационните процеси при горските земи се свеждат до: провеждане на лесовъдски и технически мероприятия; системно провеждане на отделни сечи, предотвратяване на горски пожари, снижаване степента на пожарна опасност на насажденията, бързо установяване на възникналите пожари, ограничаване на разпространяването им и успешното им гасене, отстраняване на отпадъците след сечта и поставяне на табели: с противопожарно съдържание и табели за уточняване на местата за палене на огън.

Земеделски земи на територията община Благоевград:

Общата площ на община Благоевград е 621 000 дка, като от тях 285 961 дка са земеделски земи.

Фигура 8 - Баланс на земеделските земи на територията на община Благоевград

Почвата като компонент на околната среда е незаменим, ограничен и практически невъзстановим природен ресурс, което налага опазването му от вредни въздействия и унищожаване, както и неговото устойчиво ползване.

Почвата и земеделските земи са основен природен ресурс, върху който се развива цялата жизнена и стопанска дейност на човека. Опазването на екологичните и производствени функции на почвата е в тясна връзка с качеството на произвежданата селскостопанска продукция и рефлектира върху здравето на хората.

Състоянието на почвите до голяма степен се влияе и от биологичното земеделие. То се основава на цели, принципи и практики, чието предназначение е да се сведе до минимум човешкото въздействие върху околната среда и да се осигури функциониране на земеделската система по възможно най-естествения и близък до природата начин. Практиките, които се използват в биологичното земеделие, осигуряват производството на здравословна храна, като същевременно пазят, поддържат и увеличават качеството и нивото на природните ресурси.

Едни от най-типични практики на биологичното земеделие са:

- използване на метода "сеитбообращения на полските култури" като предпоставка за ефективното използване на наличните земеделски ресурси;
- стриктни ограничения върху използването на ПРЗ и изкуствени торове;
- абсолютна забрана за използването на генетично модифицирани организми;
- използване на ресурсите "на място", като например животински тор за обогатяване на почвата или фураж, произведен в самото стопанство;
- избор на растителни видове, устойчиви на заболявания и добре адаптирани към местните условия.

В биологичното земеделие, отстраняването на плевелите се извършва механично, защото използването на хербициди е абсолютно забранено. Това е добър начин да се поддържа биологичното разнообразие в почвата и на повърхността. В Регламент 834/2007/ЕО, (чл.12) са определени следните практики за поддържането на почвеното плодородие:

Биологичното растениевъдство използва практики за обработка и култивиране, които поддържат и увеличават съдържанието на органична материя в почвата, повишават почвеното биоразнообразие, подобряват структурата на почвата, предотвратяват прекомерното ѝ уплътняване и ерозията.

Естественото плодородие и биологичната активност на почвата се поддържа и увеличава чрез многогодишно сеитбообращение, включващо използването на бобови и други култури за зелено торене, прилагане на оборски тор или друга органична материя, произхождащи от биологично стопанство. През последните години се увеличава положителната тенденция на развитие на биологичното земеделие.

3. Кратка обобщена оценка за състоянието на почвите на територията на РИОСВ Благоевград

През последните години все повече се налага тенденцията за намаляване на замърсяването на земите и почвите. Предвид резултатите от проведения почвен мониторинг през 2020 г. по широк спектър от показатели, провежданите дейности от РИОСВ-Благоевград включващи превантивен, текущ и последващ контрол по всички компоненти на околната среда и фактори, които и влияят, структурата и обемите на производство в региона, приемането на ОУП, дават основание за положителна оценка за състоянието на почвите на територията на община Благоевград. С прилагането на добрите земеделски практики от земеделските производители в региона, спазването на технологичните изисквания при употребата на пестициди и торове, както и пестеливото им използване в земеделието, отказът от опожаряване на стърнищата след прибиране на културите и свързаните с това плащания на площ от Фонд „Земеделие”, програмите за екологично земеделие и животновъдство, въведеният контрол за ограничаване на емисионното замърсяване по отношение на въздуха, водите и управлението на отпадъците, технологичното обновление в производствените процеси са дейности, които водят до намаляване на деградацията на земите и почвите. Съществуващите процедури по промяна предназначението на земеделски земи с участието на експерт от РИОСВ са гаранция, че няма да се изземват плодородни земи за строителство и за неземеделски нужди. С процедурите по ОВОС и ЕО се осъществява превантивната дейност по опазване на почвите от замърсяване, както на действащи обекти, така и на инвестиционните проекти. С проверките по компонент „Почви” на инсталациите с издадени комплексни разрешителни се осъществява контрол по чл.13, т. 10 от Закона за почвите и се следи за въздействието на най-големите производствени обекти върху почвите, отчитайки извършения собствен мониторинг на почвите и върху заложените мерки за реакция при евентуално възникване на аварийни замърсявания.

VII. SWOT анализ

Главната цел на SWOT анализа е да се извърши взаимнообвързана оценка на вътрешните за дадена организация или регион силни (Strengths) и слаби (Weaknesses)

страни, както и на външните за организацията или региона възможности (Opportunities) и заплахи (Threats). Приема се, че вътрешните страни (силните и слабите страни) могат да се контролират от организацията, докато външните фактори (възможности и заплахи) определят състоянието на средата, в която се развива организацията или региона.

В световната практика SWOT анализът се е утвърдил като задължителен елемент на стратегическото планиране. Значението на SWOT-анализа се подсилва и от факта, че той е регламентиран като задължителна процедура при всички планове и програми, свързани с усвояването на структурните фондове и инструменти на Европейския съюз.

Резултатите от SWOT анализа позволяват точно формулиране на приоритетите и целите на програмата. Резултатите от SWOT анализа позволяват да се планират и реализират конкретни мерки за коригиране на състоянието.

Силни страни	Слаби страни
<ul style="list-style-type: none"> • На територията на общината няма замърсени почви • Ниско ниво на замърсяване на почвите с отпадъци • Липса на почви, замърсени с тежки метали • Липса на почви, замърсени с органични замърсители • Липса на заблатени и засолени почви • Липса на киселини почви • Нисък риск към атмосферно засушаване 	<ul style="list-style-type: none"> • Висок процент необработваеми земи • Прекомерно замърсяване на почвите с наторяване • Опожаряване на стърнища и суха тревна растителност, водещо до увреждане на повърхностния слой на почвата и до нарушение на нейната микробиологична структура и водния ѝ баланс • Наличие на ерозионни процеси • Наличие на свлачища • Непълно развита нормативна база за опазване и използване на почвите като природен ресурс • Липса на регистър на площите с увредени почви
Възможности	Заплахи
<ul style="list-style-type: none"> • Проучване състоянието на почвите и получаване на данни за наднормено замърсяване, картиране на резултатите от проучванията и предприемане на действия по подобряване на състоянието на почвите 	<ul style="list-style-type: none"> • „Засилване на деградационните процеси на почвите • Загуба на биоразнообразие при естествено и антропогенно въздействие • Силен натиск, създаван или засилван от човешките дейности: неподходящи

<ul style="list-style-type: none">• Преработване на изоставени земи за ново градско ползване, включително за обществени зелени площи• Разработване на програми за стимулиране на екологичното земеделие• Предприемане на мерки срещу обезлесяване на горски територии и ерозии	<p>селскостопански и горски практики и депонирането на отпадъците</p> <ul style="list-style-type: none">• Влошаването на почвите оказва силно въздействие върху други компоненти от околната среда, опазването на човешкото здраве и безопасността на храните.
--	--

VIII. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ, УСТОЙЧИВО ПОЛЗВАНЕ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ ФУНКЦИИТЕ НА ПОЧВИТЕ

Опазването на почвите изисква комплексен подход и последователни действия. Уврежданията на почвите са в резултат на неустойчиви, вредни за околната среда, производствени практики във всички сектори на икономиката. За предотвратяване на тези процеси е необходима последователна политика, подходяща нормативна база и значителен финансов ресурс (стимулиращ/ поощряващ). Не малък фактор е влиянието на човешката дейност. От уменията и знанията на всеки един член на обществото, съществено зависи опазването и съхранението на почвите за следващите поколения.

Понастоящем на национално ниво липсват конкретни мерки за опазване на почвите. Това е основната причина поради която предприетите мерки за опазване на почвите са повече индиректни, отколкото директно ориентирани и последователни, както се изисква от Закона за почвите. Действията са свързани предимно с превантивния контрол чрез процедурите за екологична оценка и оценка на въздействието върху околната среда по глава шеста на ЗООС, както и чрез издаваните комплексни разрешителни по чл. 117 на ЗООС. Контролната дейност, извършвана чрез РИОСВ и изпълнението на ежегодните програми за мониторинг на почвите позволяват да се следи състоянието на почвите.

Като страна членка по Конвенция за борба с опустиняването, през 2006- 2007 г. е разработена и през 2008 г. е одобрена Национална програма за действие (НПД) за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването (актуализиран през 2014 г. за програмен период 2014-2020 г.), в която се интегрират усилията на централната и местна администрация (общини), граждани, земеделски производители и оператори на производствени единици, научни и неправителствени организации за провеждане на дългосрочна политика за опазване и устойчиво използване на почвите.

Очаква се в близките години чрез обединените усилия на национално и регионално ниво чрез разработване и изпълнение на Националната и общински програми за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите (чл. 24, ал. 1 и чл. 26 от Закона за почвите), да се дадат видими положителни резултати по отношение на запазване и подобряване на състоянието на почвите.

През последните години Европейският съюз обръща особено внимание на необходимостта от формиране и провеждане на политика за опазване и устойчиво ползване и възстановяване на почвите. В стратегията за устойчиво развитие на ЕС се

подчертава необходимостта, държавите-членки да подобрят управлението и да избягват прекомерната експлоатация на ограничените природни ресурси, каквито са и почвите.

Значителните увреждания на почвите се считат за необратими, или могат да бъдат ограничени само с големи усилия и средства. В същото време, почвите осигуряват прехрана, доходи, икономически стабилитет не само на отделните физически лица, но и на държавата като цяло. Освен продуктивната функция, осигуряваща производство на храни и биомаса, почвите притежават и редица други изключително важни функции като буферна, носеща, филтрираща, източник на суровини, местообитание за биологични видове, съхраняваща генетичните ресурси и опазваща историческото и културно наследство на човека. Ето защо е толкова важно да се провежда целенасочена ефективна национална и общинска политика, която да отчита не само необходимостта от опазването на почвата като ресурс, но и нейното устойчиво ползване и възстановяване.

Основно предизвикателство се явява опазване функциите на почвите, тяхното устойчиво ползване и възстановяване. Акцентът следва да се постави върху превантивната защита на почвите и въвеждането на мерки за тяхното устойчиво управление.

Почвената деградация оказва влияние върху качеството на въздуха, водата, биоразнообразието, затова подобряването качествата на почвата, с цел опазване на другите компоненти на околната среда и човешкото здраве е другото основно предизвикателство.

Процесите, увреждащи почвите (ерозия, кисляване, засоляване, уплътняване, намаляване на почвеното органично вещество, замърсяване, запечатване, свлачища) и неправилното им ползване често имат по-големи последици от очакваното.

Предприемането на мерки за намаляване на тези процеси е необходимо, за да се избегне тяхното бъдещо задълбочаване и за да се ограничи заплахата, която представляват за околната среда и човешкото здраве. Необходими са действия при източника на увреждане на почвите и предприемане на строги мерки за контрол, за да се осигури безопасност на храните и здравето на населението като резултат от замърсяване на почвите.

Протоколът от Киото подчертава, че почвата е основен резервоар на въглерод, който трябва да бъде защитен и да се увеличава, когато е възможно, тъй като запазването на органичен въглерод в почвите при добрите земеделски практики може да допринесе за смекчаване на негативните въздействия от изменението на климата и поддържане на почвеното плодородие.

Тематичната стратегия за почви на ЕС, както и Конвенция на ООН за борба с опустиняването определят, че са необходими мерки за подобряване на знанието и повишаване на информираността, споделянето на добри практики между страните членки, тъй като малка част от обществото отчита важността на опазването на почвите и пренебрегва риска, който носи увредената почва за околната среда и човешкото здраве. Включването на въпросите за устойчиво управление на почвените ресурси в програмите за обучение ще помогне за разбирането още в най-ранна възраст на специфичните проблеми, пред които е изправен този компонент на околната среда, включително за риска, който носи замърсена почва за здравето на всеки един от нас и колко важно е почвите да бъдат опазвани.

Във връзка с посочените предизвикателства и извършените по-горе анализи на състоянието на почвите настоящата Програма си поставя следните цели и приоритети:

1. Генерална стратегическа цел:

„Устойчиво ползване на почвите, осигуряващо съхраняване функциите на почвата, висока продуктивност, поддържане на екосистемната цялост, предотвратяване на вредното въздействие, а където е необходимо и възстановяване на замърсените почви на територията на община Благоевград“

В съответствие с Националната програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.), в програмата са формулирани 4 приоритета, за постигане на генералната цел, както следва:

• **Приоритет 1: Подобряване на административния капацитет, правните инструменти по прилагане на екологичното законодателство и информационната обезпеченост с цел устойчиво управление на почвите;**

• **Приоритет 2: Предотвратяване възникване на деградационни процеси, възстановяване и съхраняване функциите на почвите.**

• **Приоритет 3: Устойчиво управление на почвите като природен ресурс и екологосъобразно земеползване.**

• **Приоритет 4: Ангажиране на обществеността в процесите по управление, устойчиво ползване и опазване на почвите.**

2. Очаквани резултати:

Изпълнението на приоритетите ще съдейства за намаляване на вредното антропогенно въздействие, ограничаване и предотвратяване на по нататъшно увреждане на почвените функции и устойчиво ползване на почвите. Изпълнението на предвидените мерки, в съответствие с посочените по-горе приоритети се очаква да

минимизират риска за околната среда и човешкото здраве, в резултат на намаляване на броя на замърсените места и възстановяване на увредени почви, ще се подобрят знанието и повиши информираността на заинтересованите страни за почвите, ще се споделят добри практики между тях и представители на други страни, членки на ЕС, ще се подобри контрола на местно ниво за опазването на почвите.

3. Средства за постигане на целите:

За постигане на целите на програмата е разработен *План за действие* с конкретни институционални, организационни и инвестиционни мерки; срокове; отговорни институции; необходими ресурси и източници на финансиране. Планът обобщава необходимите ресурси за реализацията на програмата и представлява финансовата рамка на поетите ангажменти по изпълнението му от страна на всички партньори в местното развитие при водещата роля на органите на местното самоуправление, подпомагани от общинската администрация. Ресурсите за реализацията на Плана включват само планираните средства за реализацията на ключовите за опазването, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на общината - мерки и проекти, които разширяват възможностите за инвестиции и мобилизират допълнителни ресурси в публичния и частния сектор. В този смисъл, в Плана за действие не са включени в пълен обем финансовите ресурси (собствени и привлечени) за инвестиции, текущи разходи, средства, получени като безвъзмездни помощи, субсидии (трансфери) или друг вид публични и частни средства и разходи, които ще бъдат реализирани на територията на общината и ще допринасят за развитието ѝ през периода до 2028 г.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Приоритет 1: Подобряване на административния капацитет, правните инструменти по прилагане на екологичното законодателство и информационната обезпеченост с цел устойчиво управление на почвите								
Мярка/дейност	Етапи и срокове за постигане	Финансов и средства (хил.лв.)	Източници на финансиране	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение	Мярка/дейност	Отговорни институции	Етапи и срокове за постигане
1. Повишаване капацитета на общинската администрация по отношение на опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите.	Ежегодно	5	Държавен бюджет, Общински бюджет, Програма „Околна среда“ 2021 – 2027г.	Служителите на местно ниво да имат необходимия административен капацитет по отношение на ефективно управление на почвените ресурси	Повишаване капацитета на служителите от областните и общински администрации	Брой обучени служители	МОСВ, МЗХГ	Община, Научни организации и НПО
2. Обмен на знания и добри практики по проблемите по опазване, устойчиво ползване и управление на почвите	Ежегодно	5	МОСВ, Държавен бюджет, общински бюджет	Осъществен обмен на знания и добри практики на национално, ЕС и международно ниво по проблемите по опазване и устойчиво управление на почвите.	Брой проведени информационни срещи/семинари/конференции	Брой служители от общинската администрация	МОСВ, МРРБ	Община

3. Ефективен превантивен, текущ и последващ контрол по опазване и устойчиво ползване на почвите и ограничаване на процесите, които ги увреждат	Ежегодно след приемане на програмата	-	-	Изпълнение на ангажменти на кмета на общината, произтичащи от ЗП	Недопускане на увреждане на почвите, устойчиво използване и възстановяване на функциите почвата	Брой направени предписания. Брой наложени санкции. Намалена площ на увредени почви	Областна администрация	Община
4. Засилване на контрола върху спазване на забраната за палене на стърнища	Ежегодно след приемане на програмата	-	-	Предотвратена загуба на органично вещество, следствие от незаконно палене на стърнища.	Недопускане пожари стърнища	Брой проверки, Брой изпратени предписания Брой санкции за периода	Областен управител, РИОСВ	Община

Приоритет 2: Предотвратяване и ограничаване на ерозионни процеси

Мярка/дейност	Етапи и срокове за постигане	Финансов и средства (хил.лв.)	Източници на финансиране	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	Целеви	Водеща	Партньор

5. Създаване на защитни пояси и линейни залесявания покрай границите на земеделските имоти, край канали, пътища и др. за защита от ветрове	Ежегодно	Съгласно проект	Държавен бюджет, Донорски организации, Бизнес, ПРСР, Общински бюджет	Ограничена ерозия в земеделските имоти, ограничено количество на твърд отток в каналите, крайпътните канавки и пътища.	Ежегодни данни за земеделски площи и пътища в ха, защитени от ветрове .	Площ в (ха) със създадени линейни Залесявания. Данни за площите -общо за периода	МЗХГ, Община	Земеделски стопани, Бизнес
6 .Възстановяване и поддържане на крайречните гори чрез осигуряване на периодични заливания, при необходимост и временно отваряне на диги и изграждане на специални канали, с цел запазване на крайречните местообитания	Ежегодно	Съгласно проект	ОПОС, Донорски организации, Бизнес, Общински бюджет	Ограничена ерозия на брегови и земеделски земи, съхранено биоразнообразие, стабилни екосистеми	Брой финансирани проекти, Ежегодни данни за броя на проектите	Площ (ха) възстановени крайречни гори и влажни зони	МЗХГ, МОСВ	Община, Земеделски стопани
7. Усвояване на ерозиранни земи за отглеждане на алтернативни култури – лекарствени, етеричномаслени, агролесовъдство.	Ежегодно	Съгласно проект	Частни инвестиции, ПРСР, Общински бюджет	Намалени площи с пустеещи земи, ограничена степен на ерозия и повишени добити от получена продукция.	Площ в ха на ерозиранни пустеещи земи, заети с алтернативни култури – ежегодни данни.	Ерозиранни пустеещи земи в ха усвоени за отглеждане на лекарствени, етерично-маслени култури и агролесовъдство – общо за периода	МЗХГ	Община
8. Възстановяване и поддържане на полезащитните горски пояси и извършване на нови противоерозионни	Ежегодно	150	Бюджет на МЗХ и ИАГ; Общински бюджет	Подобряване на почвените характеристики в резултат на проведените	Възстановени и поддържани нископродуктивни земи, стабилизирани екосистеми	Площ с възстановени и поддържани полезащитни горски пояси,	МЗХГ, Община	Областна администрация

залесявания върху нископродуктивни и земи, изоставени земеделски земи, голи, ерозирани и застрашени от ерозия площи, извън горските територии, съобразно условията на средата.				мероприятия по предотвратяване възникването на ерозионни процеси и опазване на почвите.		площ залесени територии, текущо за годината		
--	--	--	--	---	--	---	--	--

9. Приоритетно укрепване на свлачищата както и такива, засягащи обекти на инфраструктурата – водопроводи, канализационни мрежи, топлопроводни и газопреносни мрежи	Ежегодно	Съгласно проект	Държавен бюджет, общински бюджет, ПОС 2021 – 2027 г.	Безопасност за населението.	Укрепени свлачища, опазване на обекти от инфраструктурата - водопроводи, канализационни мрежи, топлопроводни и газопреносни мрежи, пътна инфраструктура	Брой укрепени свлачища и обектите на техническата инфраструктура	Община, МРРБ, МОСВ	Оператори на обекти от техническата инфраструктура
10. Реализиране на инвестиционни проекти за укрепителни и отводнителни съоръжения в рискови участъци, в т.ч.: - брегоукрепителни съоръжения (пилотни конструкции, подпорни стени, буни и др.); - подпиране на свлачището - контрабанкети, контрафорси, подпорни стени, буни, габиони, опорни насипи, усилен с	Ежегодно след приемане на програмата	Съгласно проект	Държавен бюджет, общински бюджет, ПОС 2021 – 2027 г.	Брой инвестиционни проекти с информация за развитие на свлачищните процеси и за укрепителни и отводнителни съоръжения	Намаляване на броя и площта на рискови участъци, в т.ч свлачища и брегови съоръжения чрез укрепване и отводняване	Брой реализирани инвестиционни проекти за приоритетно изграждане на отводнителни и укрепителни съоръжения	Община, МРРБ	Басейнова дирекция

геосинтетични и други материали, стабилизиране с негасена вар,								
11. Рехабилитация на изградени съоръжения за предотвратяване възникването на свлачищни процеси.	Ежегодно след приемане на програмата	Съгласно проект	Държавен бюджет, общински бюджет, ПОС 2021 – 2027 г	Подобрено състояние на съществуващите съоръжения за предотвратяване възникването на свлачищни процеси.	Предотвратяван е възникването на свлачищни процеси	Брой рехабилитирани съоръжения за периода	МРРБ, Община	Областна администрация
12. Закриване и рекултивация на нерегламентиран и сметища и депа за отпадъци, неотговарящи на нормативните изисквания.	Ежегодно след приемане на програмата	Съгласно проект	Държавен бюджет, общински бюджет,	Опазване чистотата на почвите, водите и въздуха, възстановяване функциите на почвените	Контрол на осъществяването на техническа и биологична рекултивация	Брой закрити и рекултивирани сметища за периода	Община	РИОСВ
13. Разработване и изпълнение на пилотни и демонстрационни проекти, с цел събиране, синтезиране, разпространение и прилагане на нови, нетрадиционни успешни мерки, добри практики и/или управленски	До 2028 г.	Съгласно проект	ПОС 2021–2027 общински бюджет	Общество с нулеви отпадъци и повишаване съдържанието на органично вещество в почвите от пилотните обекти	Изпълнение на демонстрационен проект за прилагане на добри практики	Приложени добри практики, успешни мерки и управленски подходи	Община	Оператор на Площадка на РСО

подходи в областта на битовите отпадъци								
---	--	--	--	--	--	--	--	--

Приоритет 3: Устойчиво управление на почвите като природен ресурс и екологосъобразно земеползване

Мярка/дейност	Етапи и срокове за постигане	Финансов и средства (хил.лв.)	Източници на финансиране	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	Целеви	Водеца	Партньор
14. Залесяване на земи с ниска категория, негодни за земеделско ползване (агроресовъдство)	Ежегодно	Съгласно проект	Държавен бюджет, Общински бюджет, ПРСР	Залесени площи на негодни за земеделско ползване почви	Приложение на различни техника на агорлесовъдство то на земите с по-ниска категория – ежегодни данни в ха	Залесени площи (ха) от земите с по-ниска категория. Общо за периода	МЗХГ, Община	

15. Разработване на проекти за финансиране на дребномащабни напоителни системи.	До 2028 г.	Съгласно проект	Държавен бюджет, общински бюджет ПРСР	Създадени условия за напояване	Брой разработени проекти за финансиране на дребномащабни напоителни системи	Брой финансирани дребномащабни напоителни системи	МЗХГ, Община	БАН
16. Залесяване на горите, пострадали от природни бедствия	Ежегодно	Съгласно проект	Държавен бюджет, общински бюджет ПРСР	Намалено отрицателното въздействие на сечи, съхнене, паша и други видове ползване на горите върху устойчивостта на земите.	Брой финансирани проекти, отпуснати средства за възстановяване на горски площ	ха. гори, върху които са проведени мероприятия за възстановяване	МЗХГ, Община	Собственици на земи

17. Ограничаване на строителството в зелените площи и покритие на градските райони с растителност чрез общите устройствени планове (УОП) на населените места	Постоянен		Държавен бюджет	Намалени площи със „запечатани“ почви в зелените площи; Адаптиране към климатичните промени.	Брой реализирани ОУП, и площи в градските райони, покрити с растителност.	Общ брой реализирани ОУП, съобразени с мярката.	Община	МРРБ
--	-----------	--	-----------------	---	---	---	--------	------

Приоритет 4: Ангажиране на обществеността в процесите по управление, устойчиво ползване и опазване на почвите

Мярка/дейност	Етапи и срокове за постигане	Финансов и средства (хил.лв.)	Източници на финансиране	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение		Отговорни институции	
					Текущи	Целеви	Водеца	Партньор

18. Провеждане на информационни кампании, свързани с популяризиране на въпросите за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите	ежегодно	20 000	Държавен бюджет – МОСВ, областни/общински бюджети	Информирана и ангажирана общественост, земеделски стопани и дребен бизнес по въпросите, свързани с опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите	Брой на проведените семинари/информационни кампании	Брой проведени информационни кампании за периода	Община	НПО, Научни организации
19. Провеждане на консултации от общините на всички етапи с обществеността и други заинтересовани страни в процеса на разработване на областни и общински програми за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите	До 2028 г.	20	Държавен бюджет, ОПОС 2021 - 2027	Заинтересованите страни са включени в процеса на разработване на областни и общински програми за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите.	Провеждане на консултации с обществеността по отделните етапи на разработването на Областните и Общински програми и планове	Всички програми за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите са консултирани с обществеността .	Община	Обществеността и засегнатите страни.

IX. СИСТЕМА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ, КОНТРОЛ И ОТЧИТАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ПОЧВИТЕ

Съгласно чл. 21, ал. 1, т. 12 от ЗМСМА Общинският съвет е органът, който приема стратегии, прогнози, програми и планове за развитие на общината, които отразяват националните и европейските политики за развитие на местните общности. В изпълнение на това правомощие се разработва и приема и настоящата програма, като освен приемането ѝ следва да се обезпечи и процеса на нейното изпълнение и отчитане. Наблюдението и изпълнението на ПОУПВП е отговорност на кмета на общината. С оглед на действащата административна структура на Община Благоевград, изпълнението на ПОУПВП ще се осъществява от експерти от общинската администрация на Община Благоевград, на които са възложени функции, свързани с екологията и опазването на околната среда.

Наблюдението и контролът са неразделна част от процеса на изпълнение/реализиране на ПОУПВП и чрез тях се цели да се предостави на компетентните местни органи: Общинския съвет, кмета на общината, служителите от общинска администрация, както и на всички заинтересовани страни (социално-икономическите партньори и структури на гражданското общество) ранна информация за напредъка или липсата на напредък по постигане на заложените в програмата цели и резултати, на ефективността на нейната реализация. Получената информация се използва за целите на управлението - осъществяване на контрол и вземането на управленски решения относно продължаването, изменението, допълването или прекратяването на реализацията на съответната политика или програма.

За осъществяването на мониторинга на програмата е необходимо да се приемат и въведат в практиката на администрацията на Община Благоевград правила за мониторинг, контрол и оценка при изпълнението на програмата, които могат да бъдат конкретно разписани за политиката по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите или общо за политиката по околна среда, но могат да бъдат и правила, които се прилагат от общинската администрация и по отношение на други конкретни политики.

Правилата трябва подробно да описват отговорностите на съответните структурни звена и служители в общината за набиране на необходимата информация със съответните срокове, както и за обобщаването ѝ и подготовката на годишен отчет

пред Общинския съвет за изпълнението на програмата, който ще е част от Годишния отчет за изпълнение на Програмата за опазване на околната среда. В правилата трябва да се определят обхвата на информацията, която ще се събира, източниците на данни и графика за предоставяне на информацията. Обхватът и източниците на необходимите данни ще се обуславя от включените в програмата цели и мерки и избраните индикатори за изпълнение на мерките и за постигане на програмните цели. Осигуряването на достатъчно и надеждни данни в единен формат е от съществено значение за проследяване на напредъка при постигане на целите и осъществяване на контрол по изпълнение на мерките. За целта е целесъобразно да се изготвят въпросници (формуляри), които ще се попълват от звената, които имат отношение към изпълнение на включените в програмата мерки. По отношение на графика за предоставяне на информацията, свързана с текущото наблюдение на изпълнението на Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите, подходящо е събирането и систематизирането на информацията да се извършва на годишна база.

Източниците на информация за стойностите на индикаторите за наблюдението на изпълнението на ПОУПВП ще се базират на данни на Националния статистически институт, на официалната статистика на други централни, териториални държавни органи, агенции и институции, имащи правомощия и осъществяващи мониторинг и контрол на околната среда (МОСВ, ИАОС, РИОСВ) и земеделието (МЗХ, ДФЗ), на общинската информационна система и информация от различните дирекции и отдели в общината, както и на данни от други надеждни национални, регионални и местни източници на информация. В процеса на наблюдение общинската администрация осигурява участието на организации, физически и юридически лица, като се спазва принципа за партньорство, публичност и прозрачност.

Орган за контрол по изпълнение на Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите е Общинският съвет. Кметът на общината информира ежегодно Общинския съвет и обществеността за изпълнението на Програмата през предходната календарна година.

За периодичното отчитане изпълнението на програмата е предвидено да се изготвя Годишен отчет. Годишният отчет ще се изготвя от експертите от общинската администрация до края на месец март на следващата година на база на събраната и анализирана през годината информация и на база проследяване на индикаторите за нейното изпълнение. Изготвените отчети също така се внасят и за информация в

РИОСВ. Отчетът е неразделна част от Програмата за опазване на околната среда, който дава ясна информация за постигнатия напредък по изпълнението ѝ. Поради тази причина при изготвянето му е необходимо да се представят графики, таблици и фигури, които да онагледяват по-ясно напредъка по изпълнението на заложените мерки. Годишният отчет за изпълнение на програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите съдържа информация относно: общите условия за изпълнение и промени в социално-икономическите условия в общината; действия, предприети от общината за осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на програмата; създадени механизми за събиране, обработка и анализ на данни; преглед на проблемите, възникнали в процеса на изпълнение на програмата през съответната година, и предприетите мерки за преодоляването им; резултати от извършени оценки и тематични допитвания към края на отчетната година; напредък по изпълнение на целите и мерките в програмата; заключение и приложения. Годишният отчет може да се публикува на официалната страница на общината за информиране на обществеността и заинтересованите страни.

Партньорският модел на управление е необходим за бъдещото развитие на Община Благоевград. В процеса на изпълнение на политиката, свързана с опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на територията на общината, са въввлечени разнородни по своите интереси и функции заинтересовани страни - институции, организации, административни звена, общности (групи) от различни юридически и физически лица, които имат конкретен интерес във връзка с реализацията на тази публична политика и са нейни поддръжници или противници. С помощта на партньорството може да се осъществи целенасочено взаимодействие между тях, което ще гарантира успешното ѝ изпълнение и постигане на заложените резултати. Главната цел на действията за прилагане на принципа за партньорство е да се осигури прозрачност и да се информират заинтересованите страни и участниците в процеса на формирането и прилагането на тази политика, относно очакваните резултати и ползите за местната общност като цяло, както и да се мотивират заинтересованите страни за активно участие в процеса на нейната реализация.

Х. ИЗПОЛЗВАНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ

1. Закон за опазване на околната среда
2. Закон за почвите
3. Закон за опазване на земеделски земи
4. Закон за защита на растенията
5. Наредба № 26 от 2.10.1996 г. за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, отнемане и оползотворяване на хумусния пласт, (обн. ДВ, бр. 89 от 22.10.1996 г., изм. и доп. – бр. 30 от 2002 г.)
6. Наредба № 3 от 1 август 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (обн. ДВ. бр.71 от 12 Август 2008 г.)
7. Националната програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020 – 2030 г.).
8. Национална Програма за действие за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването в Р. България (актуализация за програмен период 2014-2020 г.)
9. План за развитие на община Благоевград 2014 - 2020 г.
10. План за интегрирано развитие на община Благоевград 2021 – 2027 г.
11. Програма за опазване на околната среда 2008-2012 г.
12. Годишен доклад за състоянието на околната среда 2020 г. на РИОСВ - Благоевград